מרקו לא מצא „גשר" וחזר לים

בעיית החקלאות של צעיר ממושב עולים, במחזה מקורי חדש. „מרקו בתיאטרון „זוית"

הערב יעלה המסך על מחזה מקורי חדש: „מרקו", מאת נפתלי נאמן, בביצוע שחקני תיאטרון „זוית", בבימויו של שמואל עצמון, הצייר — עמרם שמיר.

מחזה זה אינו מביא רק עוד מחזה מקורי לבימותינו, אלא מפגיש אותנו עם מחזאי חדש.

נפתלי נאמן, יליד ירושלים, נשלח לפני שנים אחדות לנהל את בית הספר התיכון במעלות. מיפגש זה עם ישראל „השניה" — עם משפחות עולים ובעיות התאקלמותם וקליטתם הכלכלית, חברתית, תרבותית, עם הורים, ובעיקר עם צעירים — היה „חומר גלם" ביצירתו הדרמטית.

נוסף לעבודת ההוראה עוסק נפתלי נאמן בכתיבה. שניים מספריו: „בינו לבינם" — רומן היסטורי על הקופת יוסף בן־מתתיהו, ו„צו־קריאה" — רומן על רקע מלחמת סיני. ראו אור, עתה נמצא בדפוס ספרו השלישי — המתאר חיים בעיירת עולים. הוא ניסה כוחו גם בכתיבת מחזות, אולם אלה ביומתים נשארו במגירתו. את „מרקו" כתב בקיץ 1966, ומשהשלים כתיבתו שלח את כתב־היד לתיאטרון „זוית".

מדוע דווקא ל„זוית"?

„סימטטית אישית" — מי שיב המחזאי — „יש לי הערכה לתיאטרון צנוע זה, ולראה היה לי כי המחזה מתאים להם". ואמנם, כעבור שבוע ימים בלבד זכה בתשובה ובהזמנה לבוא לפגישה עם שמואל עצמון, ממייסדי תיאטרון. פר עצמון מצא ענין במחזה והביע רצונו לעבוד עם המחזאי, בדי לשפרו ולהתאימו יותר לבמה.

השניים מאמר שפה משותפת והחלו בעבודה. כשסיים מואל עצמון מגלה למחזאי את „סדרות" הבמה, ועזר לו לפסוך את המחזה מתומר קריאה — ל„בשר ודם". השינים אף סנו אל המציגה ל„תרבות ואמנות וחכו במילנה כמאי־מחזאי בסך 4000 ל"י, שמיעמדת להם להתמסר תוך שיש אחדים לעבודה מיצירה (מילנה המוכיחה עצמה יצילה ותשובה מאד להתפתחות המחזה המקורי).

לאחר כמה חודשי עבודה, בהם זכה המחזה בגירסות שונות, הוגש כתב־יד להנהלת תיאטרון „זוית", אשר אישרה מה אתה קבלתו. אנו חוליטם לעבוד מיד ברפרטואר שלו עונה זו. בבימוי של שמואל עצמון, ובעיצוב עמרם שמיר.

לתיאטרון „זוית" אין לקחה קבועה. לקראת כל הצגה חדשה שת נוצרת בעיית הליהוק. זה פעם לא היה הדבר שונה מן הרגיל. במחזה חמש דמויות. נבר מבוגר וארבעה צעירים. הבמאי הפקיד את דמותו של חכם דגינו, בעל בית הקפה, המיצג את העולה־המבוגר איש הדור הישן, הממשיך את חייו בישראל, כמעט כפי שהיו במולדתו, ולכן חבלי הקליטה אינם מכבידים עליו כל כך — בידי יוסף לוי (אשר הופיע ב„זוית" גם בהצגה ה־מקורית האחרונה „הריבוק מנוח־שאגן"). את בתו, מרלן, מגלמת רחל לוי.

במרכז המחזה ניצב מרקו, צעיר אשר לאחר שחרורו מה־צבא אינו מצליח למצוא את מקומו, מאחר שהוא מנותק מדור האבות, אך אין לו אחר־זה בין בני גילו הצברים, ומוצא לעצמו מפלט בים.

בחייו של מרקו שתי נערות, מדלן, בתו של חכם דגינו, המצפה לשובו, והיא רואה בו את גבור חלומותיה, וגנה, צעירה, בתו של קבלן עשיר מתל־אביב, הנשלחת להורות במושב בתקופת שירותה בצבא. היא נאה, תרבותית, עצמאית, מלאת בטחון עצמי, תפשית בהליכותיה. את גנה משחקת זיוית, ואת גדעון, ידיד דה, סרן בצבא, משחק דוד ויגדר.

חמש דמויות, 12 שעות ב־מושב־עולים, לילה אחד של חופשה מן הים, מספיק למרקו כדי להוכח שהוא תלוש. שאין לו מה לחפש בבית ומופנה לו לחזור לים.

האם זה מה שרוצה נפתלי נאמן לספר לנו, כי לצעירים כמרקו אין דרך אלא לברוח? לא — משיב המחזאי, והוא מסביר: „לא היתה לי כל כוונה לכתוב מחזה על בעית מיזוג גלויות ולא להציע פתרונים. ספרתי ספור של אנשים שנקלעו לסיטואציה מסויימת, לגבי מרקו לא נמצא הנשר אך אין בכך הכללה. אני עצמי מכיר רבים אחרים שמצאו אותו. אני מאמין שנטר עלול לתיווצר אך אני יודע כמה קשה הקרע. כל כוונתי לעורר למחשבה — לא להציע פתרונות".

תיאטרון „זוית", המבצע את הרפרטואר שלו תשנה בשיטה של „צמדים", הגיש לנו באחרונה את „הנושים" לסטרינברג ובמקביל את „הריבוק מנוח־שאגן" לעמיצור אילון. שתי הצגות אלה זכו בהצלחה, אך תתיאטרון לא קפא על שמריו החל מיד בהכנת ה„צמד" הבא. עתה הוא מגיש לנו את „מרקו" ובמקביל לו, בתחילת מאי, רעלה את „מות הסוכן" לארתור מילר. עונה יפה, מאוזנת, מתוכננת יפה מראש, אשר נתנה הזדמנויות לעובדי מיד ברפרטואר שלו עונה זו בבימוי של שמעון עצמון.

לתיאטרון „זוית" אין לקחה קבועה. לקראת כל הצגה חדשה שת נוצרת בעיית הליהוק. זה פעם לא היה הדבר שונה מן הרגיל. במחזה חמש דמויות. נבר מבוגר וארבעה צעירים. הבמאי הפקיד את דמותו של חכם דגינו, בעל בית הקפה, המיצג את העולה־המבוגר איש הדור הישן, הממשיך את חייו בישראל, כמעט כפי שהיו במולדתו, ולכן חבלי הקליטה אינם מכבידים עליו כל כך — בידי יוסף לוי (אשר הופיע ב„זוית" גם בהצגה המ